

Verslag 2011 economisch-historische activiteiten NEHA-IISG

In de in 2004 geformuleerde overeenkomst tussen het IISG en Stichting het NEHA zijn vier taken omschreven die het IISG vanaf 1 januari 2005 van het NEHA overneemt en waarover het IISG aan de Stichting het NEHA verantwoording zal afleggen. Hieronder wordt aan de hand van deze taken gerapporteerd over 2011.

1. Het behouden, uitbreiden, ontsluiten en ter beschikking stellen voor onderzoek, tentoonstelling en andere doeleinden van de verzameling van het NEHA, aangeduid als de Economisch-Historische Bibliotheek.

In 2011 is de bibliotheek op de gebruikelijke wijze aangevuld, ontsloten en aan gebruikers ter beschikking gesteld. Het acquisitiebeleid bleef in handen van drs Co Seegers. Het acquisitiebeleid op economisch-historisch terrein bleef ook in 2011 gericht op drie zwaartepunten: antiquarische werken op het gebied van handelswetenschappen en nijverheid (1400-1850), statistisch materiaal en Nederlandse bedrijfsgeschiedenis.

De wetenschappelijke collectie is gericht op de economische geschiedenis van Nederland in een brede internationale context en heeft als doel de ondersteuning van het wetenschappelijk bedrijf in Nederland. Het IISG biedt daartoe naast boeken en tijdschriften ook meer en meer diensten in digitale vorm aan (websites, databanken en de Virtual Library). Een aantal bijzondere acquisities is beschreven op <http://www.neha.nl/collections/aanwinsten2011.php>. Het volledig overzicht is opgenomen in het overzicht Aanwinsten 2011 en uiteraard in de [Bijzondere Collecties](#).

1.1 Collectie Archivalia [Bijzondere Collecties]

Aanwinsten in het afgelopen jaar:

1. Aanvullingen op de collectie prijscouranten, nog steeds een van de kerncollecties van het NEHA:
  - a. Amsterdam: Cours der Koopmanschappen 29.12.1796.
  - b. Amsterdam: Pryszen der Speceryen en kruidenierderyen, 28.02.1794
  - c. Amsterdam: Preisen nachfolgender Waaren, 27.02.1797.
  - d. Amsterdam: Preiscourant von Waaren, 14.05.1799.
  - e. Prix courant de teintures, Teengs, s.d.
  - f. Cours des Changes à Amsterdam, 29.01.1799.
  - g. Danzig: Geschreven prijslijst, Danzig 26.09.1750.
  - h. Nantes: prix des Denrées de l'Amérique, 12.11.1772.

2. Aanvulling op de collectie documentatie:
  - a. Blass en Groenewegen. Magazijnen van tuinbouwwerktuigen en benodigdheden, Zeist c.1875-c.1920.

Nieuw zijn:

3. Bijzondere Collectie 775: Kladboek van Petrus Werden, Waubach (1723-1780). Zie voor een uitgebreide beschrijving *On the Waterfront. News of the Friends of the IISG* no. 23 (2012) 3-4.
4. Bijzondere Collectie 776: Kasboek van M. Magnée, Horn (1792-1822).
5. Bijzondere Collectie 777: Kasboek van de familie Kets, Doesburg (1816-1910). Boekbinder Hendrik Kets (Hummelo en Keppel c.1770-Doesburg 1850) en een achterneef noteren inkomsten en uitgaven van verpachte boerderijen, land, een schuur en tienden onder Doetinchem, en renten van uitgeleend kapitaal. Bijlage bij het kasboek is o.a. een pachtcontract uit 1820.
6. Bijzondere Collectie 778: Schepenbrieven, Haarlem (1765-1801). Drie schepenbrieven van Haarlem; een transport van een rente van het vroegere Schonenvaardersgilde aan de stad en twee transporten van onroerend goed aan koopman Philippus van Harreveld.
7. Bijzondere Collectie 779: Correspondentie, inklaringspapieren en vrachtbrieven afkomstig van Raymond & Cie. (1766-1802). De firma, die een magazijn heeft aan de Place Royale in Bordeaux, handelt o.a. in stoffen en kleding en verzendt die ook naar de Franse koloniën in Westindië.
8. Bijzondere Collectie 782: J.B. Allard, Geertruidenberg (1817-1894). Joannes Baptista Allard (1777-1866) was bierbrouwer en grootgrondbezitter te Geertruidenberg. Hij was ook lid van Provinciale Staten, wethouder en dijkgraaf van het waterschap De Emiliapolder.
9. Bijzondere Collectie 783: B.J. Taabe, textielhandelaar te Megen (1773-1777). Debiteurenboek van Bernard Jurjen Taabe.
10. Bijzondere Collectie 784: Huishoudboekjes van G. de Waal-Schotsman, Amsterdam (1912-1969).
11. Bijzondere Collectie 785: Ryneveld & Soonen, Amsterdam (1785). Staat der negotiatie ten behoeve van planters te Essequebo en Demerary onder directie van Jan Ryneveld & Soonen per 1 Juli 1785, hs. Op de achterkant een centsprent met de begrafenisstoet van de echtgenote van koning Willem I. op 26.10.1837.

Het volledig overzicht is opgenomen in de [Bijzondere Collecties op de website](#).

1.2 Collectie antiquarische werken

In 2011 is er een wat kleinere lijst met aanwinsten in vergelijking met voorgaande jaren. In het afgelopen jaar bleef het aantal aangeboden werken redelijk op peil, maar de kwaliteit van het aangeboden was toch wat minder met weinig titels die tot de kern van het verzamelbeleid gerekend kunnen worden.

Koopmansliteratuur blijft een centrale plaats innemen in het aanschafbeleid van de collectie oude gedrukten. In 2011 kon aan de collectie worden toegevoegd Joannes De Cock, *Nieuwe lakenrekeninghe, de welk begint met den prys van 7. grooten, en eyndigt met dien van 60. grooten de elle* [...] (Ghent, s.a.), Carl Courtin, *Der Praktische Kaufmann oder gemeinfasslicher Lehr-Cours der angewandten Handelswissenschaften* [...] (Stuttgart 1838), Johann Friedrich Heinze, *Allgemeiner kaufmännischer Briefsteller und Handlungs-Comptorist* [...] (Quedlinburg und Leipzig, 1828) and Johann Friedrich Myccs, *Allzeit fertiger und Selbstlehrend Italienisch Deutscher Handels-Correspondent* [...] (Frankfurth und Leipzig, 1768).

Een erg mooie aanwinst is *The British Merchant; or, Commerce preserv'd: in Answer to the Mercator, or Commerce retriev'd ...* (London, [1713–1714]), 102 tweewekelijkse uitgaven. Aan deze ingebonden bladen zijn een aantal handschriften toegevoegd onder meer over de tabakshandel met Rusland (1705) en een transcriptie van de *Recoinage* van 1717, waaronder verslagen van Isaac Newton aan de Treasury van 21 september en 23 november 1717, en een tabel met de goud en zilver export per land van 1711 tot januari 1717/8. Dit bijzondere werk werd aangeschaft uit het fonds bijzondere aankopen.

Daarnaast is de collectie aangevuld met werken van belang voor de vroege geschiedenis van de statistiek, Xavier Heuschling, *Essai sur la statistique generale de la Belgique composé sur les documents publics et particuliers... Avec carte et tableaux* (Brussels 1838) en een bijzondere uitgave van de hand van een belangrijke pionier op het gebied van de grafische voorstelling William PLAYFAIR, *Chronology of public events and remarkable occurences, within the last Fifty years; or, from 1770 to 1820 [1774-1824]* (London, [1820]; [1824]), 2 delen in 1 band.

Een volledig overzicht staat op de website van het NEHA.

1.3 De collectie (primaire) gedrukt materiaal

De collectie werd het afgelopen jaar verrijkt met een aantal kleinere en grotere schenkingen. Daaronder opnieuw verschillende aanvullingen op onze collectie jaarverslagen, documentatie over ondernemingen in Nederland, emissie prospectussen en gedenkboeken. Verder een schenking Jaarredes voorzitters Kamer van Koophandel van VROM, de *Commercial and Financial Chronicle and Hunts Merchant Magazine* en een groot aantal brochures door het NIVE.

1.4 Het NEHA Digitaal

Websites

De website van het NEHA is in het afgelopen jaar regelmatig bijgehouden. Nieuwe aanwinsten werden geplaatst, zowel wat kostbare boeken betreft als de lijst van aanwinsten van Bijzondere Collecties. In 2010 is het IISG van start gegaan met een volledige herziening van de website. Een gevolg daarvan zal zijn dat de collectie van het NEHA meer geïntegreerd zal worden. Dat dat gevolgen zal hebben voor de NEHA site is vanzelfsprekend. De nieuwe site is vanaf medio februari 2012 beschikbaar. Naast de eigen website onderhoudt het NEHA ook de sites van een aantal projecten: Het bedrijfsleven in Nederland in de 20ste eeuw BINT (www.bintproject.nl), van Economy and Society in the Low Countries in the Pre-Industrial Period (www.lowcountries.nl) en van de Stichting Bedrijfs geschiedenis (www.neha.nl/stichtingbg/).

Databanken

De bibliotheek van het IISG/NEHA beschikt over enkele databanken op het gebied van de economische geschiedenis:

1. IISH List of Datafiles of Historical Prices and Wages (www.iisg.nl/hpw/)
2. Nijverheidsstatistiek van Struve en Bekaar (www.neha.nl/struve/)
3. Biografieën van Nederlandse ondernemers (www.iisg.nl/ondernemers/).

De laatste bleef ook in het afgelopen jaar onder de aandacht. Er wordt zeer regelmatig op gereageerd en aanvullende gegevens toegezonden.

Virtual Library

Het NEHA is ook verantwoordelijk voor het bijhouden van de WWW Virtual Library Economic and Business History (www.neha.nl/w3vl/). De Library omvat ruim 1200 links naar archieven en bibliotheken, onderzoeksinstituten, musea, naslagwerken en digitale bronnen op het gebied van de economische en bedrijfsgeschiedenis. Vergelijkbare *virtual libraries* worden ook door het IISG bijgehouden (Labour History, Women's History en Indonesia). Het is echter de vraag of deze sites nog een functie vervullen. In nauw overleg met het IISG zal bekeken worden of deze moeten worden voortgezet en zo ja, in welke vorm.

Digitalisering

In de vergadering van 17 juni besloot het bestuur het groene licht te geven aan het voorstel om de jaarboeken van het NEHA (1914-2003), inclusief de *Jaarboeken voor de geschiedenis van bedrijf en techniek* (1984-1993), het *NEHA bulletin* (1987-2003) en *Economic and Social History in the Netherlands* (1989-1996) te digitaliseren. Een voorstel voor de eerste fase, het scannen van de boeken, lag klaar. Voorwaarde was echter dat een op dat moment beschikbare provisorische viewer (Visual Mets) verder ontwikkeld zou worden tot een volwaardige presentatie, inclusief zoekmogelijkheden. In de loop van 2011 werd echter steeds onduidelijker wanneer deze beschikbaar zou komen en in hoeverre die bij beschikbaar komen ook bruikbaar zou zijn. Om die reden is besloten ook het NEHA project voorlopig stil te zetten. Inmiddels is het ontwikkelen van de Visual Mets hervat.

2. Het verrichten van economisch-historisch onderzoek. Uit het KNAW-subsidie kan op het moment van overdracht 0,9 fte structurele formatie voor onderzoek betaald worden. Het IISG zal deze formatie in stand houden – voor zover als het daartoe door het KNAW-subsidie blijvend in staat gesteld wordt – en naar vermogen uitbreiden.

2.1 Bedrijfsleven in Nederland in de twintigste eeuw (BINT)

In dit grootschalige project wordt samengewerkt met collega's van de universiteiten van Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Meer informatie is te vinden bij www.bintproject.nl/. De inzet van IISG/NEHA-zijde in dit project bestaat vooral in de onderzoekstijd van Jacques van Gerwen, die in samenwerking met Ferry de Goey (EUR) verantwoordelijk is voor het deelproject ondernemerschap (voor details, zie www.bintproject.nl/ondernemerschap.php). Hun publicatie *Ondernemers in Nederland. Variaties in ondernemen* vormde het eerste deel in de BINT-reeks. In het verslagjaar zijn plannen ontwikkeld voor het samenstellen van een synthese nadat de afzonderlijke delen zijn gepubliceerd.

Een deel van de beschikbare onderzoekstijd is besteed aan het onderhoud van de website 'Biografieën van Nederlandse ondernemers (www.iisg.nl/ondernemers/)' en participatie in een tweetal biografische projecten, namelijk het 'Biografisch Portaal' (<http://www.biografischportaal.nl/>) en het project 'Biografisch Woordenboek van Nederlandse Ondernemers' (<http://www.walburgpers.nl/site>). In het verslagjaar is deel 3 verschenen: *Nederlandse ondernemers 1850-1950. Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel*.

2.2 Migrantenondernemers in Nederland in de 19^e en 20^e eeuw

Eind 2010 is een begin gemaakt met een nieuw onderzoeksproject naar migrantenondernemers in Nederland in de negentiende en twintigste eeuw. Het betreft zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek naar de economische participatie en integratie van migranten en van migrantenondernemers in het bijzonder. Hierbij zullen een drietal vergelijkingen worden gemaakt: 1) vergelijking van groepen migrantenondernemers onderling, 2) vergelijking van migrantenondernemers met autochtone ondernemers en 3) een vergelijking in de tijd. Gedurende het verslagjaar zijn een groot aantal statistische data verzameld over immigranten in Nederland, hun economische participatie en de ondernemersratio (aandeel ondernemers ten opzichte van het totaal aantal economische actieven). De looptijd van het onderzoeksproject dat wordt uitgevoerd door Jacques van Gerwen bedraagt vier jaar en wordt mede mogelijk gemaakt met onder meer financiële steun van het SNS Reaal Fonds.

2.3 Slavernij-project

Na gesprekken met onder meer het Ninsee (kenniscentrum ter bevordering van onderzoek naar en verspreiding van kennis en informatie over het Nederlandse slavernijverleden en de gevolgen daarvan voor de hedendaagse samenleving) in 2010 is in het verslagjaar gewerkt aan een nadere uitwerking van plannen voor een onderzoek naar de economische impact van de trans-Atlantische handel op de economische ontwikkeling van Nederland in de vroeg moderne tijd (1600-1800). Wellicht als geen ander onderwerp heeft het thema trans Atlantische handel, waarvan de slavenhandel en de exploitatie van slavenarbeid een integraal onderdeel uitmaken, sterke raakvlakken met de onderzoeksprojecten Global Labour History, Global Economic History, globale migratie en latere vormen van slavernij. In het beoogde onderzoek staat centraal: wetenschappelijk inzicht krijgen in de economische impact van de trans Atlantische handel, in de slavenhandel en overige aan slavernij gerelateerde kapitaalaccumulatie in West Indië op Nederland in de periode 1600-1800 in het bijzonder. Leidende vragen daarbij zijn: wat is de aard en de omvang geweest van deze handel? Welke impact heeft deze handel gehad op de economische ontwikkeling van Nederland? Wie hebben aan deze handel verdiend? En wat deden ze met de opbrengsten? Nadat een oriënterende vooronderzoek al in 2010 heeft geresulteerd in een eerste onderzoeksnotitie *Armaozenen en cargazoenen* is ook tijdens de NEHA-studiedag in 2011 aandacht besteed aan dit onderwerp. Bij de uitwerking van de plannen zijn naast Jacques van Gerwen namens het IISG ook Ulbe Bosma en Filipa Ribeiro da Silva betrokken. Het project biedt bovendien interessante mogelijkheden tot samenwerking met onder prof. dr. H. den Heijer van de Rijksuniversiteit Leiden.

2.4 Clio Infra

In 2010 heeft NWO een subsidie toegekend aan het project CLIO-Infra, waarvan Jan Luiten van Zanden de hoofdaanvrager en het IISG penvoerder is. CLIO-Infra zal een aantal onderling verbonden databases tot stand brengen met gegevens over wereldwijde sociale, economische en institutionele indicatoren over de afgelopen vijf eeuwen, met speciale aandacht voor de afgelopen 200 jaar. Die indicatoren maken onderzoek mogelijk naar de lange termijn ontwikkeling van wereldwijde ongelijkheid. Sommige landen zijn in het (recente) verleden rijk geworden, andere zijn arm gebleven. Nieuwe theoretische inzichten in de economie – zoals de new institutional economics, new economic geography en nieuwe groeitheorie – en de opkomst van globale economische en sociale geschiedenis betekenen dat deze processen op wereldschaal bestudeerd kunnen en moeten worden. Het vraagstuk van wereldwijde ongelijkheid kan alleen onderzocht worden op basis van wereldwijde data over de patronen van economische performance en hun oorzaken. Voor een aantal van de belangrijkste indicatoren ontbreken deze data sets nog. CLIO-Infra zal in deze leemte voorzien. Datasets zullen worden verbeterd of gecreëerd over, bijvoorbeeld, de levensstandaard, menselijk kapitaal, en culturele en politieke instituties. Economische- en sociaal-historici uit de hele wereld zullen samenwerken in thematische collaboratories, om hun kennis over de relevante indicatoren van economische performance en zijn oorzaken te verzamelen en te delen. De bijeingebrachte data zullen gestandaardiseerd, geharmoniseerd en

geconserveerd worden voor toekomstig gebruik. Nieuwe indicatoren om ongelijkheid te bestuderen zullen worden ontwikkeld. De datasets worden toegankelijk via een centraal portal, dat ook mogelijkheden tot visualisatie van de gegevens biedt. In het verslagjaar is een begin gemaakt met het technisch ontwerp van deze portal.

De subsidie van NWO bedraagt 1.423.000 euro. Het totale project budget is 2.700.000 euro. Medeaanvragers zijn Jan Kok (Radboud Universiteit Nijmegen) en Data Archiving and Networked Services (DANS). Data worden ook verzameld door de universiteiten van Groningen en Tübingen. Het project is op 1 januari 2011 officieel begonnen. Vanuit het IISG was Lex Heerma van Voss tot aan zijn vertrek op 30 september verantwoordelijk voor het project, sindsdien heeft Elise van Nederveen Meerkerk deze rol overgenomen. Heerma van Voss, inmiddels als onderzoeksleider verbonden aan het Huygens ING, blijft wel verbonden als externe begeleider. De centrale coördinatie van het project is in handen van postdoctoraal onderzoeker dr. Reinoud Bosch. Naast zijn coördinatiewerk is hij in 2011 begonnen met het opzetten van een dataset met financiële gegevens. Op 1 september 2011 is een tweede postdoc aangesteld, dr. Filipa Ribeiro da Silva. Zij houdt zich onder meer bezig met de datasets over demografie en urbanisatie.

Voor meer informatie, zie <http://www.clio-infra.eu>.

2.5 Phd-project binnen het Clio Infra project

Gerelateerd aan Clio-Infra is bij het SNS-Reaal fonds een aio-post aangevraagd en verkregen voor onderzoek naar levensstandaarden en prijsintegratie in het Nederlandse koloniale rijk in Azië in de zeventiende en achttiende eeuw. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gegevens over lonen en prijzen, te vinden in de archieven van de VOC.

In het kader van zijn onderzoek naar de ontwikkeling van de levensstandaard in Ceylon, heeft De Zwart in maart tijdens een workshop over 'Labour Relations in India, 1500-1800', in New Delhi, India een paper gepresenteerd. Dit paper hoort bij een database over arbeidsrelaties in Ceylon dat inmiddels gepubliceerd is op de website van de *Global Collaboratory on the History of Labour Relations, 1500-2000*. In juni heeft De Zwart vervolgens een paper over arbeidsverhoudingen in relatie tot de reële loonontwikkeling in achttiende eeuws Ceylon gepresenteerd aan de Universiteit Utrecht. Een verder ontwikkelde versie van dit paper is in december gepresenteerd op de *Sixth Low Countries Conference* in Antwerpen. In augustus en september heeft De Zwart onderzoek gedaan in het archief van Kaapstad, en een presentatie gegeven: 'Real wages at the Cape of Good Hope: A long-term perspective, 1652-1912' op de *Biannual Conference of the Economics Society of South Africa* aan de Universiteit van Stellenbosch. Als onderdeel van het trainingstraject van de Posthumus onderzoeksschool heeft hij in april deelgenomen aan de 'Work in Progress' seminar in Rotterdam, en in oktober aan de *Research Design Course* in Evora, Portugal. Projectleider: Jan Luiten van Zanden, medebegeleiders: Lex Heerma van Voss en Elise van Nederveen Meerkerk

Uitvoerder: Pim de Zwart

Looptijd: 2010-2014

Fte: 1,0

2.6 GIGA

Het onderzoeksproject *Giving in the golden Age* is gefinancierd door NWO (500.000 euro). Het programma wordt geleid door Marco van Leeuwen en Lex Heerma van Voss.

De liefdadigheid van de Nederlandse Republiek was spreekwoordelijk. Buitenlanders kwamen de armenhuizen, weeshuizen, gasthuizen en andere liefdadige instellingen bewonderen. Historici zijn het met de toenmalige buitenlandse reizigers eens dat het hier een bijzondere prestatie betrof. Nergens in Europa, en waarschijnlijk nergens ter wereld, werd zoveel geld aan liefdadige instellingen gegeven als in de Republiek. De rijkdom van de Republiek was daarvoor een voorwaarde, maar voldoet niet als verklaring. In het programma *Giving in the Golden Age* wordt zal het hele scala van giften onderzocht worden.

Vrijwel anonieme collectes op straat en in kerken worden onderzocht door promovenda Daniëlle Teeuwen (1,0 fte, sinds 1 oktober 2010), testamenten van middelgrote tot rijke gevers door postdoc Elise van Nederveen Meerkerk (0,8 fte) en de grote giften die nodig waren om 230 hofjes te stichten door postdoc Henk Looijesteijn (0,8 fte). Dit complex van bronnen geeft ook informatie die het mogelijk maakt om alle verklaringen voor de Nederlandse gulheid te toetsen. Bijvoorbeeld informatie over de gevers, hun motieven en de aard van hun giften. Dit zal als afronding van het programma gebeuren door Marco van Leeuwen. De bronnen zijn zowel kwantitatief als kwalitatief.

In 2011 hebben de verschillende projectmedewerkers hun projecten op diverse plaatsen gepresenteerd. Hoogtepunten waren de gezamenlijke projectpresentatie voor de open dag van het Kennisnetwerk Geschiedenis Sociaal Werk, 'Wie betaalde de zorg in vroeger eeuwen', en de presentaties van Henk Looijesteijn en Elise van Nederveen Meerkerk op de *Sixth Dutch –Flemish conference on the Economy and Society of the Low Countries* in december te Antwerpen. Tevens verschenen enkele publicaties en werd een gezamenlijk themanummer voor het internationale peer-reviewed tijdschrift *Continuity and Change* geïnitieerd, dat in de zomer van 2012 zal verschijnen.

Fte's: 2,6

2.7 Bijzonder hoogleraarschap

Sinds 1994 is aan het NEHA de bijzondere leerstoel 'Bedrijfs geschiedenis inclusief de sociale aspecten' verbonden. Tot januari 2011 is deze leerstoel bekleed door prof. dr. E.J. Fischer. Zijn jaarverslagen staan op de NEHA website (<http://www.neha.nl/about/leerstoel.php>). In verband met zijn emeritaat begin 2011 is in het verslagjaar de procedure voor zijn opvolging in gang gezet. Na een open sollicitatie heeft het curatorium als nieuwe hoogleraar dr. J.P.B. Jonker voorgedragen. Zijn benoeming is met ingang van 1 januari 2012 ingegaan.

Gedurende een groot deel van het verslagjaar hadden in het curatorium zitting: prof.dr. M.M.G. Fase (voorzitter), prof. dr. L. Noordegraaf en mevrouw dr. B.M.A. de Vries. De voorzitter van het NEHA is q.q. voorzitter van het curatorium. In onderling overleg was afgesproken dat oud-NEHA-voorzitter M.M.G. Fase het voorzitterschap van het curatorium zou overdragen na de aanstelling van de nieuwe hoogleraar. Vanaf oktober 2011 wordt het curatorium gevormd door prof. dr. J.L. van Zanden (voorzitter), dr. B.M.A. de Vries namens het College van Bestuur en prof. dr. H.F.K. van Nierop namens de Faculteit der Geesteswetenschappen.

2.8 Economisch-historische publicaties

De onderzoeksprojecten van het IISG bewegen zich in een aantal gevallen op het grensgebied van economisch-historisch en sociaal-historisch onderzoek. Dat geldt bijvoorbeeld voor onderzoek naar arbeidsmigratie en arbeidsparticipatie van vrouwen. Op praktische gronden wordt hier als economisch-historisch onderzoek aangeduid die onderzoeksprojecten met een sterke economisch-historische component.

In 2011 verschenen de volgende economisch-historische publicaties:

Scholarly Publications

Reinoud Bosch and H. Matsuo and H. Kanega, 'Values in Human Resource Management of Japanese Multinationals in the US: A Country-of-Origin Effect or Local Responsiveness?', *International Journal of Business and Social Science*, vol 2, no 23, 137-146.

Marco van Leeuwen et al, 'Economic development and parental status homogamy: a study of 19th century France', *History of the Family*, vol 16, 371-386.

Marco van Leeuwen and C. Lesger, 'Residential Segregation from the Sixteenth to the Nineteenth Century: Evidence from the Netherlands', *Journal of Interdisciplinary History*, vol 42, no 3, 333-369.

Marco van Leeuwen, 'Guilds and Middle-class Welfare 1550-1800: Provisions for Burial, Sickness, Old Age, and Widowhood', *Economic History Review*, vol 65, no1, 61-90.

G. Lieten and E. van Nederveen Meerkerk (eds). *Child labour's global past, 1650-2000*. Bern etc.: Peter Lang, 714 pp [International and Comparative Social History, 13]

G. Lieten E. van Nederveen Meerkerk, 'Introduction: child labour's global past, 1650-2000' in: *ibid.*, 11-34

Marcel van der Linden, *Humanitarian Intervention and Changing Labor Relations. The Long-term Consequences of the Abolition of the Slave Trade* (Studies in Global Social History). Leiden: Brill.

Marcel van der Linden, 'Sozialer Protest', in: M.Cerman et al (eds), *Wirtschaft und Gesellschaft. Europa 1000-2000*, Vienna: Studienverlag, 392-410.

Marcel van der Linden, 'Vorwort', in: *Michael Seidman, Gegen die Arbeit. Über die Arbeiterkämpfe in Barcelona und Paris 1936-1938*. Heidelberg: Graswurzelrevolution, 7-14.

Marcel van der Linden, 'Ein globalgeschichtlicher Blickwinkel auf Kapitalismus und Arbeiterklasse', in: G. Budde (ed.), *Kapitalismus. Historische Annäherungen*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 164-175.

Marcel van der Linden, 'Unanticipated Consequences of 'Humanitarian Intervention': The British Campaign to Abolish the Slave Trade, 1807-1900', in: M. Hanagan and C. Tilly (eds), *Contention and Trust in Cities and States*. Dordrecht: Springer, 43-60.

Jan Lucassen and Richard Unger, 'Shipping, Productivity and Economic Growth', in: R. Unger (ed.), *Shipping and Economic Growth 1350-1800*. Leiden/Boston: Brill, 3-44.

Jan Lucassen, 'Work on the Docks: Sailors' Labour Productivity and the Organization of Loading and Unloading', in: *ibid.*, 269-278.

Jan Lucassen and L. Lucassen, *Winnaars en verliezers. Een nuchtere balans van vijfhonderd jaar migratie*. Amsterdam: Bert Bakker, 304 p.; two editions; the second edition with "Nawoord bij de tweede druk", pp. 296-301).

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Donner après la mort. Les dons charitables et la culture urbaine du don à Utrecht et à Zwolle, de 1600 à 1800', in: C. Denys, J. Houssiau and F. Ruggiu (eds), *Les villes à la confluence des historiographies belge, française et néerlandaise*. Brussel.

Filipa Ribeiro da Silva and C. Antunes, 'Cross-cultural entrepreneurship in the Atlantic: Africans, Dutch and Sephardic Jews in Western Africa, 1580-1674', *Itinerario: International Journal on the History of European Expansion and Global Interaction*, vol 35, no 1, 49-76.

Filipa Ribeiro da Silva, 'Crossing Empires: Portuguese, Sephardic, and Dutch Business Networks in the Atlantic Slave Trade, 1580-1674', *The Americas: A Quarterly Review of Inter-American Cultural History*, vol 68, July, 7-32.

Filipa Ribeiro da Silva, *Dutch and Portuguese in Western Africa: States, Merchants and the Atlantic System, 1580-1674*. Leiden: Brill. [Atlantic World, 22].

Matthias van Rossum, 'De intra-Aziatische vaart: schepen, 'de Aziatische zeeman', en de ondergang van de VOC?', *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 11, no 3, 31-68.

Willem van Schendel, 'The Sound of Wooden Mallets: Factory Labourers in Bengal's Indigo Industry,' *Journal of the Asiatic Society of Bangladesh*, Diamond Jubilee Vol, December, 32 pp.

Jan Luiten van Zanden, 'The Malthusian Intermezzo: Women's Wages and Human Capital Formation between the late Middle Ages and the Demographic Transition of the 19th Century', *The History of the Family*, vol 16, no 4, 331-343.

Jan Luiten van Zanden and E. Buringh and M. Bosker, 'The Rise and Decline of European Parliaments, 1188–1789', *Economic History Review*,

Jan Luiten van Zanden (et al), 'Wages, Prices, and Living Standards in China, 1739–1925: In Comparison with Europe, Japan, and India', *Economic History Review*, vol 64, no 1

Jan Luiten van Zanden and D. Ma (eds.) *Law and Long Term Economic Change: a Eurasian Perspective*. Stanford University Press, Xiv + 358 pp.

Jan Luiten van Zanden and D. Ma, 'Law and Economic Change in Traditional China: a 'Legal Origin' Perspective on the Great Divergence', in: *ibid.*,

Pim de Zwart, 'South African Living Standards in Global Perspective, 1835-1910', *Economic History of Developing Regions*, vol 26, no 1, 49-74.

Pim de Zwart, 'The Global Collaboratory on the History of Labour Relations 1500-2000', <https://collab.iisg.nl/group/labourrelations/> *Labour Relations in Ceylon, 1650* (dataset)

Professional Publications

Jacques van Gerwen and F. de Goey, 'Ondernemers in een veranderende samenleving', in: J. Visser et al, *Nederlandse ondernemers 1850-1950. Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel*. Zutphen: Walburg pers, 408 pp.

Jacques van Gerwen, 'H.P. Gelderman & Zonen', in: *ibid.*, 268-273.

Jacques van Gerwen, 'Jacob Spanjaard 1873-1934', in: *ibid.*, 350-355.

Jacques van Gerwen, [Review of: B. Willink, *De textielbaronnen. Twents-Gelders familisme en de eerste grootindustrie van Nederland 1800-1980* and Blomjous, Marjan e.a. (eds.), *Patronen in beweging. Veranderingen in de Nederlandse textielgeschiedenis 1960-2010*]. *BMGN, Low Countries Historical Review*, vol 126, no 3, webreview.

Jacques van Gerwen, [Review of: K. Camfferman en B. van den Brand, Bronnencommentaren deel 8. Jaarverslagen van Nederlandse ondernemingen vanaf 1811 tot 2005. Den Haag: ING, 2010], *TSEG*, vol 8, no 2, 143-145.

Lex Heerma van Voss, *De komst en het voortleven van de achturendag* Amsterdam: De Burcht.

Lex Heerma van Voss, 'Global Economic History, the NEHA approach', *Archiv und Wirtschaft* 44 (2011) 1, 22-27, ook online op http://www.wirtschaftsarchiv.de/veroeffentlichungen/zeitschrift/aufsatz_vanVoss.pdf

Henk Looijesteijn, 'Armoede in Groningen: overleven van dag tot dag met hulp van de diaconie', [Review of: *Dese bekommerlijke tijden*]. *Armenzorg, armen en armoede in de stad Groningen 1594-1795*]. *Tijdschrift voor Geschiedenis*, vol 124, no 3, 409-410.

Henk Looijesteijn, [Review of: *Wezen en weldoen. 375 jaar doopsgezinde wezenzorg in Haarlem*]. *Holland: Historisch tijdschrift*, vol 43, no 2, 127-128.

Henk Looijesteijn, [Review of: *Tijd en ruimte. Nieuwe toepassingen van GIS in de alfawetenschappen*]. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 8, no 2, 139-140.

Henk Looijesteijn, [Review of: *De Caeskopers. Een Zaanse koopmansfamilie in de Gouden Eeuw & Koggen, kooplieden en kantoren. De Hanze, een praktisch netwerk & Trading Places. The Netherlandish Merchants in Early Modern Venice*]. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 8, no 3, 117-121.

Henk Looijesteijn, [Review of: *Killiaen van Rensselaer (1586-1643). Designing a New World*], *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 8, no 4, 136-137.

Henk Looijesteijn, [Review of: *The Trials and Travels of Willem Leyel: An Account of the Danish East India Company in Tranquebar, 1639-1648*]. *European Review of History: Revue europeenne d'histoire*, vol 18, no 4, 584-586.

Piet Lourens and J. Lucassen, 'Lippe Brickmakers in Central, Western, and Northern Europe from the 17th to the Early 20th Century', in: K. Bade et al, (eds), *The encyclopedia of migration and minorities in Europe. From the 17th century to the present*. New York etc: Cambridge University Press, 558-560.

Jan Lucassen, 'German Seasonal Agricultural Laborers in the Netherlands from the 17th to the Early 20th Century', in: *ibid.*, 435-439.

Jan Lucassen and L. Lucassen, 'Wanderarbeit', in: F. Jaeger (ed.), *Enzyklopädie der Neuzeit. Gesamtausgabe in 16 Bänden*, Vol 14: Vater-Wirtschaftswachstum. Stuttgart: J.B. Metzler Verlag, Sp. [...].

Elise van Nederveen Meerkerk, [Review of: *Trading places: The Netherlandish merchants in early modern Venice*]. *BMGN*, vol 126, 96-98.

Elise van Nederveen Meerkerk, [Review of: *Kind aan de ketting: Opgroeien in slavernij – toen en nu*]. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 8, no 4, 148-150.

Matthias van Rossum, [Review of Richard W. Unger (ed.), *Shipping and Economic Growth 1350-1850* (Leiden 2011)]. *Geschiede.Transnational*, online op <http://geschiede-transnational.clio-online.net/rezensionen>.

Matthias van Rossum, 'Milde kijk op slavernij is nieuwe religie', *De Volkskrant*, 27 oktober

Pim de Zwart, [Review of: *Civilization: The West and the Rest*]. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 8, no 3, 113-115.